

NEZAVISNOST PRAVOSUĐA

Priredio: redovni profesor dr Milorad Bejatović

INDEPENDENCE OF THE JUDICIARY

Edited by: full professor Milorad Bejatovic, Ph.D.

Pravni fakultet za privredu i pravosuđe
Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu
Faculty of Law for Commerce and Judiciary
University Business Academy Novi Sad

Novi Sad 2017.

Zbornik referata sa međunarodnog naučnog skupa održanog
od 21. – 23. septembra 2017. godine u Novom Sadu,
u organizaciji Pravnog fakulteta za privredu i pravosuđe
Univerziteta Privredna akademija u Novom Sadu.

Izdavač:

Pravni fakultet za privredu i pravosuđe
Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu,
Geri Karolja br. 1, telefon: 021 400 – 499
Web: www.pravni-fakultet.info

Recenzenti:

Prof. dr Milorad Bejatović
Prof. dr Mirko Kulić
Prof. dr Milan Počuča
Prof. dr Zoran Pavlović
Prof. dr Zdravko Jež
Prof. dr Nenad Avramović
Prof. dr Miloš Marković

Prof. dr Jelena Matijašević-Obradović
Doc. dr Predrag Mirković
Doc. dr Darko Golić
Doc. dr Jelena Stojšić – Dabetić
Doc. dr Sanja Škorić
Doc. dr Nenad Bingulac

Za izdavača:

Prof. dr Marko Carić

Urednik:

Prof. dr Milorad Bejatović

Štampa:

Štamparija FELJTON, Novi Sad

Tiraž: 150

ISBN
978-86-6019-075-0

Programski odbor:

Prof. dr MARKO CARIĆ | Dekan Pravnog fakulteta za privredu i pravosuđe
- Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu | Republika Srbija
Prof. dr MILORAD BEJATOVIĆ | Redovni profesor Pravnog fakulteta za privredu i
pravosuđe - Univerziteta Privredna akademija u Novom Sadu | Republika Srbija
Akademik prof. dr MIODRAG N. SIMOVIĆ | Sudija Ustavnog suda Bosne i
Hercegovine | Republika Bosna i Hercegovina
Prof. dr BORČE DAVITKOVSKI | Pravni fakultet „Justinijan Prvi“ - Univerzitet
„Sv. Kiril i Metodij“ u Skoplju | Republika Makedonija
Prof. dr KOSTADIN PUŠARA | Redovni profesor – emeritus i specijalni
savetnik na Univerzitetu Ujedinjenih nacija za mir i razvoj u Beogradu |
Republika Srbija
Prof. dr BORA ČEJOVIĆ | Predsednik krivičara Srbije | Republika Srbija
Prof. dr BRANKO VUČKOVIĆ | Predsednik Osnovnog suda u Kotoru |
Republika Crna Gora
Prof. dr ČEDOMIR BACKOVIĆ | Pomoćnik ministra pravde Republike Srbije |
Republika Srbija
Prof. dr ZORICA DRLJAČA | Univerzitet “Apeiron” u Banjoj Luci | Bosna i
Hercegovina
Prof. dr MIRKO SMOLJIĆ | Veleučilište “Lavoslav Ružička” u Vukovaru |
Republika Hrvatska
Prof. dr ROK LAMPE | Research Institute of European Faculty of Law in Nova
Gorica | Republika Slovenija
Prof. dr PETR VIKTOROVIČ MENŠIKOV | Katedra za razvojnu i pedagošku
psihologiju | Psihološki fakultet - Kaluški Državni Univerzitet Ciolkovski | Rusija

Organizacioni odbor:

Prof. dr Milorad Bejatović
Prof. dr Miloš Marković
Prof. dr Nikola Čirović
Prof. dr Jelena Matijašević-Obradović
Doc. dr Predrag Mirković
Doc. dr Darko Golić
Doc. dr Sanja Škorić
Doc. dr Jelena Stojić – Dabetić
Dr Dragan Grahovac

Sekretar:

Tamara Preradović, dipl.prav.

Proceedings of the International Scientific Conference
held from September 21 – 23, 2017 in Novi Sad,
organized by the Faculty of Law for Commerce and Judiciary
University Business Academy in Novi Sad

Publisher:

Faculty of Law for Commerce and Judiciary
University Business Academy in Novi Sad,
Geri Karolja No.1, telephone: 021 / 400 – 499
Web: www.pravni-fakultet.info

Reviewers:

Milorad Bejatovic, PhD
Mirko Kulic, PhD
Milan Pocuca, PhD
Zoran Pavlovic, PhD
Zdravko Jez, PhD
Nenad Avramovic, PhD
Milos Markovic, PhD
Jelena Matijasevic-Obradovic, PhD
Predrag Mirkovic, PhD
Darko Golic, PhD
Jelena Stojisic-Dabetic, PhD
Sanja Skoric, PhD
Nenad Bingulac, PhD

For the Publisher:

Marko Caric, PhD - Dean

Editor-in-Chief:

Milorad Bejatovic, PhD

Print:

Print shop FELJTON, Novi Sad

Circulation: 150

ISBN
978-86-6019-075-0

Program Committee:

MARKO CARIC, PhD | Dean of the Faculty of Law for Commerce and Judiciary
- University Business Academy in Novi Sad | Republic of Serbia

MILORAD BEJATOVIC, PhD | Full Professor at the Faculty of Law for
Commerce and Judiciary - University Business Academy in Novi Sad | Republic
of Serbia

MIODRAG N. SIMOVIC, academician | Judge of the Constitutional Court of
Bosnia and Herzegovina | Bosnia and Herzegovina

BORCE DAVITKOVSKI, PhD | Faculty of Law „Iustinianus Primus“ - Ss. Cyril
and Methodius University in Skopje | Republic of Macedonia

KOSTADIN PUSARA, PhD | Full Professor - Emeritus and Special Advisor at
the European Center for Peace and Development - University for Peace
established by the United Nations, Belgrade | Republic of Serbia

BORA CEJOVIC, PhD | President of the Serbian Association for Criminal Law |
Republic of Serbia

BRANKO VUCKOVIC, PhD | President of the Basic Court in Kotor | Republic
of Montenegro

CEDOMIR BACKOVIC | Assistant Minister of Justice | Republic of Serbia

ZORICA DRLJACA, PhD | “Apeiron” University in Banja Luka | Bosnia and
Herzegovina

MIRKO SMOLJIC, PhD | “Lavoslav Ruzicka” University in Vukovar | Republic
of Croatia

ROK LAMPE, PhD | Research Institute of European Faculty of Law in Nova
Gorica | Republic of Slovenia

PETR VIKTOROVICH MENSHIKOV, PhD | Department of Developmental and
Educational Psychology | Kaluga State University | Russia

Organizing Committee:

Milorad Bejatovic, PhD

Milos Markovic, PhD

Nikola Cirovic, PhD

Jelena Matijasevic-Obradovic, PhD

Predrag Mirkovic, PhD

Darko Golic, PhD

Sanja Skoric, PhD

Jelena Stojacic-Dabetic, PhD

Dragan Grahovac, PhD

Conference Secretary:

Tamara Preradovic, LL.B.

Doc. dr Maja S. Kovačević

*Docent na Fakultetu za ekonomiju i inženjerski menadžment (FIMEK),
Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu
e-mail: majaskovacevic5@gmail.com*

Msr Maja Subotin

*Doktorand i saradnik u nastavi na Fakultetu za ekonomiju i inženjerski
menadžment (FIMEK),
Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu
e-mail: majasubotin@yahoo.com*

NEPOVERENJE GRAĐANA U PRAVOSUĐE KAO POSLEDICA KORUPCIJE

Apstrakt:

Kao devijantno ponašanje pojedinca, korupcija predstavlja prikrivenu pojavu koju nije moguće u potpunosti iskoreniti, a koja se sastoji u zloupotrebi položaja zarad ličnih ciljeva i pogađa društvo u celini. Bez obzira da li se radi o nerazvijenoj ili razvijenoj i pravno uređenoj državi, korupcija kao pojava, u većoj ili manjoj meri, uspeva da opstane i jednako utiče na društvo u socijalnom, ekonomskom i političkom smislu. Korupcija kao fenomen izuzetno destruktivnih posledica neizbežno dovodi u pitanje poverenje građana u najvažnije društvene institucije, a samim tim i u pravosuđe. Uzimajući u obzir da je pravosuđe jedan od fundamentalnih garanta vladavine prava, jasno je da se sagledavanje njenih posledica u ovom segmentu i pronalaženje najefikasnijih načina suzbijanja, postavlja kao imperativ.

Ključne reči: poverenje građana, korupcija, pravosuđe

UVOD

Da bi se moglo govoriti o korupciji i načinima suzbijanja, neophodno je definisati korupciju kao pojavu, utvrditi uzroke i odrediti posledice. Prema Zakonu o Agenciji za borbu protiv korupcije, korupcija je odnos koji se zasniva zloupotrebom službenog, odnosno društvenog položaja ili uticaja, u javnom ili privatnom sektoru, u cilju sticanja lične koristi ili koristi za drugoga.¹ Prikrivenost koja odlikuje

¹ Zakon o Agenciji za borbu protiv korupcije („Sl. glasnik RS., br. 97/2008, 53/2010, 66/2011 - odluka US, 67/2013 - odluka US, 112/2013 - autentično tumačenje i 8/2015 - odluka US), čl. 2

korupciju u velikoj meri otežava sagledavanje realne njene rasprostranjenosti, ali se efekti njene prisutnosti uočavaju i kroz stanje društva u ekonomskom, socijalnom i političkom smislu.

Posledice korupcije se razlikuju u zavisnosti u kojoj oblasti se javlja, ali joj je svakako zajednički štetan i destruktivan uticaj po društvo u celini. Kada je reč o pojavi korupcije u pravosuđu, ona predstavlja posebno kompleksno pitanje imajući u vidu da pravosuđe čini jedan od ključnih garanta prava, a samim tim pojava korupcije u ovom segmentu opravdano dovodi do nesigurnosti građana.

KORUPCIJA I NJENI UZROCI

Korupcija kao sociološki fenomen koji je permanentno prisutan kroz istoriju, predstavlja štetnu pojavu koja prožima sve segmente društva i degradira osnovne ljudske vrednosti, odnosno ugrožava društvo u ekonomskom, političkom i socijalnom kontekstu. Postoji veliki broj definicija korupcije, a koje se međusobno uglavnom razlikuju u zavisnosti sa kog aspekta se korupcija kao pojava posmatra. Suština korupcije ogleda se u zloupotrebi javnih ovlašćenja, odnosno službenog položaja radi sticanja lične koristi.

Polazeći od različitih kriterijuma klasifikacije korupcije, u teoriji se razlikuju podele korupcije na političku i administrativnu, centralizovanu i decentralizovanu, zatim, sitnu, srednju i krupnu, aktivnu i pasivnu, i dr. Međutim, često se navode i pojavnici oblici korupcije kao što je sudska korupcija, korupcija u zdravstvu, korupcija u prosveti, korupcija u policiji, korupcija u carinama, korupcija u poreskim upravama itd.²

Kada je reč o uzrocima korupcije, kao osnovni izvori navode se ograničena ponuda resursa, loše stanje u javnim službama, izbegavanje obaveza prema državi i pojava organizovanog kriminala. Ograničena ponuda resursa svodi se na nestašicu strateških proizvoda poput energenata, hrane i sličnog, oskudicu kredita, nedostatak deviza i na uvozno-izvozna ograničenja, dok se loše stanje u javnim službama ogleda u niskim platama, komplikovanim propisima, neprofesionalizmu i poslušnosti kao jedinom kriterijumu za napredovanje. Pod izbegavanjem obaveza prema državi podrazumeva se podmićivanje inspektora, evazija poreza i „oslobađanje” od carinskih dažbina.³

Uzroke korupcije, dakle, predstavljaju određeni nedostaci u društveno-ekonomskim odnosima, uz izostanak mehanizama koji bi preventivno i represivno delovali na pojavu korupcije, ali, sa druge strane, i same devijantnosti društva ili pojedinaca u pogledu moralnih vrednosti i prevelike želje za ekonomskom i/ili političkom moći.

2 Bjelajac, Ž. (2013). Organizovani kriminalitet – Imperija zla, Novi Sad, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, str. 348

3 Jovanović, P. (2001). Anatomija korupcije, Beograd, Transparency International Serbia, str. 4

POSLEDICE KORUPCIJE

Posledice korupcije predstavljaju štetu koju korupcija kao društvena anomalija prouzrokuje u društvenom i ekonomskom sistemu, a samim tim, razlikuju se socijalne, ekonomske i političke posledice. Povećanje siromaštva, nejednakost, opšte nezadovoljstvo i nepoverenje građana u institucije sistema kao socijalne posledice korupcije destruktivno deluju na društvo u celini, a osećaj nemoći, nepravde i nejednakosti doprinosi stvaranju nepoverenja u državne institucije. Nepoverenje građana u vlast dovodi do slabljenja institucija i demokratskog uređenja, što uzrokuje negativne posledice i u ekonomskom smislu. Imajući u vidu da korupcija sprečava razvoj tržišne ekonomije, jer ekonomske posledice korupcije čini smanjenje priliva investicija i rasipanje sredstava iz budžeta kroz neracionalnu potrošnju, odnosno smanjeni učinak javnih službi, korupcija se opravdano smatra jednom od najvećih prepreka ekonomskog razvoja. U pogledu političkih posledica korupcije ističe se pad poverenja građana u izabrane političare, tj. narušavanje kredibiliteta demokratskih institucija i potkopavanje temelja na kojima se zasniva celokupno uređenje države i društva.⁴

Sagledavanje destruktivnih posledica korupcije u kontekstu ugrožavanja demokratije i vladavine prava, odnosno ugrožavanja društvenog i ekonomskog sistema u celini, doprinosi prepoznavanju značaja borbe protiv korupcije, dok precizno definisanje njenih uzroka omogućava kreiranje najefikasnije strategije u pogledu suzbijanja.

KORUPCIJA U PRAVOSUĐU

Korupcija u javnoj delatnosti označava činjenje u vršenju javne sužbe onoga što u skladu sa propisima nije dozvoljeno, ili nečinjenje onoga što je predviđeno kao obavezno, uz dobijanje novca ili druge pogodnosti za takvo postupanje. Kao posledica korupcije u pravosuđu, javljaju se presude sa različitim nezakonitim nepravilnostima, kao i presude koje su pravilne, ali je usled korupcije ubrzano ili osigurano njihovo donošenje, ili čak presude kod kojih se korupcijom nastojala otkloniti opasnost od donošenja nepravilne sudske odluke, ili uticati na nedonošenje odluke uopšte. Međutim, korupcijom u pravosuđu može se uticati i na sadržinu sudske odluke kroz korupciju veštaka ili svedoka, zatim na vršenje ili nevršenje određene radnje u izvršnom postupku, ali i na ostvarivanje prava koje ne postoji ili neostvarivanje prava koje postoji i dr. Prema tome, subjekti korupcije u pravosuđu mogu biti sudije (profesionalne ili sudije porotnici), sudska uprava (uticajem na sudije, namenskim dodeljivanjem predmeta određenim sudijama, primenom pravila o izuzeću ili drugim radnjama), javni tužioci (zahvaljujući širokim diskrecionim ovlašćenjima), advokati, veštaci, službena lica u sudu, tumači ili prevodioci, ali, u određenom smislu, i korumpirani svedoci.⁵

4 Ćirić, J. et al., (2010). Korupcija – problemi i prevazilaženje problema, Beograd, Udruženje javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca Srbije, str. 19

5 Antić, D. et al., (2001). Korupcija u Srbiji, Beograd, Centar za liberalno-demokratske studije, str. 83

Kada je reč o privrednom pravosuđu, pojava korupcije je u neposrednoj vezi sa samom vrednošću spora, jer se sa povećanjem vrednosti spora povećava i verovatnoća da će doći do koruptivnih radnji.

Među uzrocima pojave korupcije u pravosuđu navodi se kriza morala, male plate, neodgovarajuće zakonodavstvo, neefikasnost unutrašnje (sudske) kontrole, neefikasno sudstvo, neprecizni zakoni, nasleđeni problemi iz prošlosti, neefikasni organi gonjenja, zavisnost suda od političke vlasti, nepostojanje spoljne kontrole pravosuđa, sistem napredovanja sudija i tužilaca, i dr.⁶

Međutim, iako je korupcija u pravosuđu evidentno prisutna, zbog svoje višestepenosti pravosuđe nije pogodno za koruptivne radnje, jer to zahteva lančano podmićivanje.⁷ Ipak, prema određenom ranije sprovedenom ispitivanju grupe ispitanika, sa pitanjem kome su dali mito u prethodna 3 meseca, oko 5% se izjasnilo da je to bio tužilac, oko 5% da je to bio sudija, a oko 3% da se radilo o advokatu/pravniku.⁸

Prema tome, iako je zbog kompleksnosti i prikrivenosti same pojave izuzetno teško utvrditi procenat rasprostranjenosti korupcije uopšte, pa tako i u pravosuđu, ipak može se zaključiti da on nije mali, ali možda čak i više zabrinjava procenat punoletnog stanovništva koje smatra da se korupcija javlja često ili veoma često u sudstvu, a koji iznosi preko 50%.⁹ Dakle, iako podaci istraživanja pokazuju da je korupcija značajno prisutna u pravosuđu, treba imati u vidu da je većinsko mišljenje građana da je procenat raširenosti korupcije daleko veći, nego što to pokazuju stvarni podaci.¹⁰

U tom smislu, mora se uzeti u obzir da je percepcija javnosti o korupciji važan parametar za merenje nivoa korupcije sa kojim se države susreću.¹¹

Međutim, problem korupcije u pravosuđu ne može se posmatrati kao jednostrani odnos, s obzirom na to da je više od polovine davanja mita inicirano od

6 Vuković, S. V. (2004). Problemi korupcije u tranziciji – primer pravosuđa, Sociološki pregled, vol. 38, br. 1-2, str. 131

7 Vekarić, B. (2002). Institucionalno suzbijanje korupcije u: Otvoreno o korupciji – pravosuđe, Beograd, Friedrich Ebert Stiftung, str. 13

8 Istraživanje javnog mnjenja – decembar 2013. godine, Stav građana Srbije prema korupciji, UNDP Srbija – Dostupno na: http://www.rs.undp.org/content/dam/serbia/Publications%20and%20reports/Serbian/Corruption%20UNDP_SRB_Benchmarking%20Survey%20Serbian%20December%202013.pdf (01.06.2017.)

9 Republički zavod za statistiku, Republika Srbija, Publikacije, Korupcija u Srbiji: Iskustvo građana, Kancelarija Ujedinjenih nacija za drogu i kriminal, Beč – Dostupno na: http://www.stat.gov.rs/WebSite/repository/documents/00/00/39/54/Korupcija_u_Srbiji_-_Iskustva_gradjana.pdf (03.06.2017.)

10 Mihajlović, S. (2002). Za korupciju je potrebno dvoje u: Otvoreno o korupciji – pravosuđe, Beograd, Friedrich Ebert Stiftung, str. 8

11 Jačanje pravosuđa u borbi protiv korupcije, YUCOM – Komitet pravnika za ljudska prava, Preuzeto sa: <http://antikorupcija.yucom.org.rs/wp-content/uploads/2014/10/jacanje-pravosudja-WEB.pdf> (02.06.2017.)

strane samih građana, s toga je izuzetno važno razviti društvenu svest o negativnim implikacijama korupcije i značaju njenog suzbijanja. Ipak, činjenica je da do korupcije neće doći ukoliko druga strana ne prihvati mito.

NEPOVERENJE GRAĐANA U PRAVOSUĐE

Da bi se moglo govoriti o legitimnosti pravosuđa, neophodno je da pravosuđe uživa izuzetno veliku podršku građana i privrednih subjekata, sa jedne strane, i institucija sistema, sa druge strane. Što veću podršku pravosudni sistem ima, to su i njegove odluke više, odnosno šire prihvaćene i izazivaju manje javnih nedoumica, te se i lakše izvršavaju. Građani formiraju stav o pravosuđu, u smislu poverenja, na osnovu toga koliko je pravosuđe, prema njihovom iskustvu, pravedno, brzo, dostupno, pozudano, sposobno, ali i pošteno, tj. podložno korupciji.¹²

Dakle, pored kompetentnosti sudija, načina sprovođenja kaznene politike, načina korišćenja diskrecionih ovlašćenja od strane sudija, činjenja i nečinjenja sudskih zvaničnika tokom sudskog postupka, jedan od posebno značajnih unutrašnjih faktora koji utiču na poverenje građana u sudstvo, jeste i upletenost sudstva u finansijske, kriminalne ili korupcionaške afere.¹³

Podaci pokazuju da je poverenje građana u sudove poslednje dve decenije na izuzetno niskom nivou, mada uzroci za ovakvo stanje mogu biti različiti. Upliv politike u pravosuđe je zasigurno dao svoj doprinos u ovom kontekstu, te se stvorio opšti utisak da sudovi služe režimu, a ne građanima. Međutim, niz drugih faktora je takođe uticao na stvaranje nepoverenja građana u pravosuđe, kao što je neefikasnost i preopterećenost sudova, i neosposobljenost postojećih i novih kadrova, ali i neadekvatan ustavni i zakonski položaj sudova i sudija, dužina trajanja postupaka, zastareli modeli rada i loša tehnička opremljenost. Sve ovo doprinelo je da se u javnom mnjenju stvori utisak da sudovi ne postupaju nezavisno, da su neefikasni i da nejednako štite prava građana, a da uzrok ovakvom postupanju leži u visokom nivou korumpiranosti ove grane vlasti.¹⁴

Nepoverenje građana u državu i državne funkcije koje se ostvaruju preko nadležnih organa, neizbežno se javlja kao posledica korupcije, a nepoverenje, u ovom smislu, posredno dovodi do blokiranja neophodnih reformi u društvu. Dakle, odlučna i efikasna borba protiv korupcije u svim segmentima predstavlja uslov za ostvarivanje ukupnih reformi i razvoja države i društva u celini.¹⁵

12 Vuković, S. V. (2004). Problemi korupcije u tranziciji – primer pravosuđa, op.cit., str. 116

13 Vuković, S. (2007). Problemi poverenja u pravosuđe, Sociološki pregled, vol. 41, br. 4, str. 491

14 Agencija za borbu protiv korupcije Republike Srbije, Verifikacija rizika iz planova integriteta i analiza uspešnosti samoprocene organa javne vlasti – Sistem pravosuđa, 2013 – Preuzeto sa: http://www.acas.rs/wp-content/uploads/2012/06/Izvestaj_o_sistemu_pravosudja_-_Final.pdf (01.06.2017)

15 Tošić, M. (2003). Značaj sprečavanja korupcije i aktuelni problemi u borbi protiv korupcije u Srbiji, časopis Bezbednost, br. 01/03, str. 100

Prema tome, korupcija ne predstavlja jedini razlog stvaranja nepoverenja građana u pravosuđe, ali svakako u tome ima značajnu ulogu. Pojava korupcije u pravosuđu proizvodi niz negativnih posledica, kako za pojedinca koji je koruptivnom radnjom direktno oštećen, tako i za društvo uopšte. Kao jedna od neizbežnih posledica javlja se i nepoverenje građana, a visok stepen nepoverenja u državne institucije može da uzrokuje niz drugih negativnih posledica.

SUZBIJANJE KORUPCIJE U PRAVOSUĐU

Korupcija je, kao devijantna i prikrivena pojava, prisutna u gotovo svim društvima, bez obzira da li se radi o pravno uređenoj ili neuređenoj zemlji. Međutim, istraživanja pokazuju da je njen procenat nešto veći ukoliko se radi o ekonomski siromašnijoj i, pravno i politički neuređenoj državi. Prema tome, preduslove za suzbijanje korupcije čine kreiranje normativnih okira, adekvatnih strategija i akcionih planova koji će imati za cilj suzbijanje korupcije na najmanju moguću meru, ali i podsticanje ekonomskog razvoja, smanjivanje stepena nezaposlenosti i podizanje ekonomskog i socijalnog standarda stanovništva.

Ovakav zaključak se neosporno nameće iz više razloga. Pre svega, jer su socijalno dezintegrirana i siromašna društva zbog niskih primanja podložnija korupciji, zatim jer se u pravno neuređenim sistemima dela korupcije teže otkrivaju, ili čak i kada se otkriju ostaju nekažnjena ili selektivno kažnjena, što predstavlja podsticaj potencijalnim davaocima i primaocima mita, a takođe, i zbog činjenice da su za istraživanje korupcionaških afera i pravne zaštite društva od korupcije uopšte, neophodna, ne samo institucionalna uređenost, već i značajna materijalna sredstva. Sa druge strane, moralne osude siromašnog društva su blaže, iako postoji raširena svest o destruktivnim efektima po društvo, jer se opravdanje nalazi u nemogućnosti poronalaženja drugog rešenja u takvim teškim uslovima.¹⁶

Prema tome, neophodno je uporedo sa aktivnim unapređenjem normativnih okvira, političke stabilnosti i ekonomskog stanja, delovati i na razvijanje svesti građana o štetnim posledicama korupcije, značaju prepoznavanja i prijavljivanja koruptivnih radnji, u svim sferama, a posebno u oblasti pravosuđa. Posebno ukoliko se uzme u obzir činjenica da u većini slučajeva građani sami iniciraju davanje mita.

Dakle, od ključne je važnosti preduzimanje aktivnosti na podizanju kolektivnog nivoa svesti o korupciji i njenim negativnim implikacijama po društvo.¹⁷

Sa druge strane, reorganizacija pravosuđa, specijalizacija sudova, dostupnost podataka i javna rasprava o rezultatima evaluacije sudova i sudija, pooštreni kriterijumi za imenovanje sudija, i uvid javnosti u tačnu, detaljnu i

16 Vuković, S. V. (2004). Problemi korupcije u tranziciji – primer pravosuđa, op. cit., str. 120

17 Bjelajac, Ž. (2015). Korupcija kao izazov savremenog demokratskog društva, *Kultura polisa*, br. 26, godina XII, str. 56

aktuelnu statistiku o disciplinskim postupcima protiv pravosudnih službenika, mogli bi da doprinesu suzbijanju korupcije u oblasti pravosuđa.¹⁸

ZAKLJUČAK

Raširenost korupcije u Srbiji postala je sistematska i uvukla se u svaki segment društva, pa samim tim i u pravosuđe. Destruktivne posledice koje korupcija sa sobom nosi se odražavaju na državu i društvo u ekonomskom, socijalnom i političkom smislu. Kompleksnost korupcije kao pojave i njena prikrivenost onemogućava jasan uvid o njenoj rasprostranjenosti. Visok stepen izraženog društvenog nepoverenja u pravosuđe u velikoj meri se vezuje za pojavu korupcije, pa se može tumačiti i kao potvrda postojanja značajnog broja koruptivnih radnji u ovoj oblasti. Korupcija u svim delatnostima izaziva kod građana osećaj nepravde, nezadovoljstva i nepoverenja, ali je posebno zabrinjavajuće kada je nepoverenje u pravosuđe veoma izraženo, imajući u vidu da ono predstavlja jedan od temelja vladavine prava, demokratskog društva i osećaja socijalne sigurnosti.

Kao posledica korupcije javlja se nepoverenje građana u pravosuđe, a kao posledica ovog stanja nepoverenja mogu se javiti različite društvene nestabilnosti, neprihvatanje odluka sudstva, usporavanje reformi i ekonomskog razvoja itd.

Imajući u vidu da procenat rasprostranjenosti korupcije u pravosuđu, prema dostupnim podacima, nije toliki koliki većina građana misli da jeste, neophodno je raditi na popravljaju reputacije koja pravosuđe prati zbog stanja iz prošlosti, i u tom kontekstu, raditi na jačanju poverenja u pravosuđe, pre svega kroz suzbijanje korupcije, ali i kroz podizanje svesti o štetnosti korupcije i o značaju neprihvatanja korupcije kao normalne, neophodne i stalno prisutne pojave kakva preti da postane, ili možda, čak, već jeste.

18 Izveštaj o proceni korupcije: Srbija, Centar za liberalno-demokratske studije CLDS, Beograd – Preuzeto sa: http://seldi.net/fileadmin/public/PDF/Publications/CAR_Serbia/CAR_Serbia_RS_final.pdf (01.06.2017.)

Maja S. Kovacevic, PhD

*Assistant Professor at the Faculty of Economics and Engineering Management
(FIMEK)*

University Business Academy in Novi Sad

Maja Subotin, LL.M.

*PhD Student and Teaching Assistant at the Faculty of Economics and Engineering
Management (FIMEK)*

University Business Academy in Novi Sad

CITIZEN'S DISTRUST IN JUSTICE AS A CONSEQUENCE OF CORRUPTION

Abstract:

As a deviant behaviour of an individual, corruption presents concealed phenomenon which cannot be root out in total, and which refers to abuse of official position in order to achieve personal benefit and it affects the society in general. Regardless of whether it is about undeveloped or developed and legally organized country, corruption as a phenomenon, in a lesser or greater extent, manages to exist and affects the society equally in social, economical and political aspect. As a phenomenon of extremely destructive consequences, corruption unavoidable questions the trust of the citizens in the most important social institutions, and therefore in the justice system as well. Considering that the justice system is one of the fundamental guarantors of the rule of law, it is clear that the overview of its consequences in this segment and finding the most efficient ways for its suppression comes as an imperative.

Keywords: *citizens trust, corruption, justice system*

L I T E R A T U R A:

1. Agencija za borbu protiv korupcije Republike Srbije, Verifikacija rizika iz planova integriteta i analiza uspešnosti samoprocene organa javne vlasti – Sistem pravosuđa, 2013. Preuzeto sa :http://www.acas.rs/wp-content/uploads/2012/06/Izvestaj_o_sistemu_pravosudja_-_Final.pdf
2. Antonić, D. et al., (2001). Korupcija u Srbiji, Beograd, Centar za liberalno-demokratske studije
3. Bjelajac, Ž. (2013). Organizovani kriminalitet – Imperija zla, Novi Sad, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe
4. Bjelajac, Ž. (2015). Korupcija kao izazov savremenog demokratskog društva, Kultura polisa, br. 26, godina XII, str. 43-57

5. Ćirić, J. et al., (2010). Korupcija – problemi i prevazilaženje problema, Beograd, Udruženje javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca Srbije
6. Istraživanje javnog mnjenja – decembar 2013. godine, Stav građana Srbije prema korupciji, UNDP Srbija – Dostupno na: http://www.rs.undp.org/content/dam/serbia/Publications%20and%20reports/Serbian/Corruption%20UNDP_SRB_Benchmarking%20Survey%20Serbian%20December%202013.pdf
7. Izveštaj o proceni korupcije: Srbija, Centar za liberalno-demokratske studije CLDS, Beograd – Preuzeto sa: http://seldi.net/fileadmin/public/PDF/Publications/CAR_Serbia/CAR_Serbia_RS_final.pdf
8. Jačanje pravosuđa u borbi protiv korupcije, YUCOM – Komitet pravnika za ljudska prava, Preuzeto sa: <http://antikorupcija.yucom.org.rs/wp-content/uploads/2014/10/jacanje-pravosudja-WEB.pdf>
9. Jovanović, P. (2001). Anatomija korupcije, Beograd, Transparency International Serbia
10. Mihajlović, S. (2002). Za korupciju je potrebno dvoje, u: *Otvoreno o korupciji – pravosuđe*, Beograd, Friedrich Ebert Stiftung, str. 8-12
11. Republički zavod za statistiku, Republika Srbija, Publikacije, Korupcija u Srbiji: Iskustvo građana, Kancelarija Ujedinjenih nacija za drogu i kriminal, Beč – Dostupno na: http://www.stat.gov.rs/WebSite/repository/documents/00/00/39/54/Korupcija_u_Srbiji_-_Iskustva_gradjana.pdf (03.06.2017.)
12. Tošić, M. (2003). Značaj sprečavanja korupcije i aktuelni problemi u borbi protiv korupcije u Srbiji, časopis *Bezbednost*, br. 01/03, str. 92-103
13. Vekarić, B. (2002). Institucionalno suzbijanje korupcije u: *Otvoreno o korupciji – pravosuđe*, Beograd, Friedrich Ebert Stiftung
14. Vuković, S. V. (2004). Problemi korupcije u tranziciji – primer pravosuđa, *Sociološki pregled*, vol. 38, br. 1-2, str. 115-134
15. Vuković, S. (2007). Problemi poverenja u pravosuđe, *Sociološki pregled*, vol. 41, br. 4, str. 491-507
16. Zakon o agenciji za borbu protiv korupcije („Sl. glasnik RS”, br. 97/2008, 53/2010, 66/2011 - odluka US, 67/2013 - odluka US, 112/2013 - autentično tumačenje i 8/2015 - odluka US)

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

34(497.11)(082)
34(497)(082)

**МЕЂУНАРОДНИ научни скуп “Правнички дани проф.
др Славко Царић” (14 ; 2017 ; Нови Сад)**

Nezavisnost pravosuđa : [zbornik referata sa XIV
međunarodnog naučnog skupa “Pravnički dani prof. dr Slavko
Carić” održanog od 21.-23. septembra 2017. godine u Novom
Sadu] = Independence of the judiciary / priredio, edited by
Milorad Bejatović. - Novi Sad : Pravni fakultet za privredu i
pravosuđe = Faculty of Law for Business and Justice, 2017 (Novi
Sad : Feljton). - 650 str. : ilustr. ; 24 cm

Tiraž 150. - Napomene i bibliografske reference uz tekst. -
Bibliografija uz svaki rad. - Rezime na engl. jeziku uz svaki rad.

ISBN 978-86-6019-075-0

a) Судство - Независност - Србија - Зборници b) Судство -
Независност - Балканске државе - Зборници
COBISS.SR-ID 315956487